

Zalecenia pielęgniarskie dla pacjenta przy wypisie ze Szpitala - ZAŁĄCZNIK NR 10

INFORMACJE DLA PACJENTÓW ZAŻYWAJĄCYCH LEKI OBNIŻAJĄCE KRZEPLIWOŚĆ KRWI

Krew posiada zdolność krzepnięcia. Jest to pożyteczna właściwość, dzięki której nie tracimy jej zbyt wiele np. w przypadku skaleczenia: krew po chwili krzepnie i rana przestaje krwawić.

Jednak w pewnych sytuacjach występuje nadmierna krzepliwość krwi, co jest zjawiskiem niepożądanym, gdyż stwarza ryzyko zatoru - niebezpiecznego dla zdrowia i życia.

Najczęstsze sytuacje, gdzie występuje nadmierna krzepliwość krwi:

- żylna choroba zakrzepowo-zatorowa (ŻChZZ);
- migotanie przedsionków;
- stan po wszczepieniu sztucznej zastawki serca;
- stan po wszczepieniu niektórych protez naczyniowych;
- zakrzepica tętnic (najczęściej kończyn dolnych);
- niewydolność serca;

Konieczne jest wówczas leczenie przeciwzakrzepowe, które polega na osłabieniu właściwości krzepliwych krwi, a tym samym zapobieganiu tworzenia się zakrzepów.

Leki przeciwzakrzepowe stosowane doustnie nazywane są doustnymi antykoagulantami.

Najstarszymi i najbardziej znanymi doustnymi antykoagulantami są: Acenokumarol (którego inne nazwy to Sintrom, Synkumar) oraz Warfin (*Warfaryna*). Ich działanie polega na hamowaniu czynności witaminy K, która bierze udział w procesie krzepnięcia krwi.

Stosowanie Acenocumarolu czy Warfinu wymaga regularnej kontroli krwi, w celu oznaczenia tzw. wskaźnika INR (z ang. *International Normalized Ratio* to znaczy Międzynarodowy Współczynnik Znormalizowany).

U osób zdrowych, nie przyjmujących antykoagulantów wynosi w przybliżeniu 1 (0,8-1,2).

U osób, które zażywają doustne antykoagulanty, INR mieści się w przedziale: 2 - 3 lub 2,5 - 3,5. Mówimy wówczas o tzw. INR terapeutycznym, który jest pożądanym jako wynik efektywnego leczenia.

Zbyt niski wskaźnik INR (poniżej 2,0) zwiększa ryzyko powikłań zakrzepowych, natomiast zbyt wysoki (powyżej 3,5) zwiększa ryzyko krwawień.

Aby ograniczyć ryzyko możliwych powikłań leczenia Acenokumarolem, Warfinem, należy stosować się do poniższych zaleceń:

1. Kontroluj INR przynajmniej raz w miesiącu (lub częściej, jeżeli jest on zbyt niski lub zbyt wysoki) - **im wyższy wskaźnik INR, tym mniejsza jest krzepliwość krwi.**
2. Nie zażywaj żadnych nowych leków bez porozumienia z lekarzem:
  - niebezpieczne są dla Ciebie zwłaszcza: Aspiryna, Acard, Polopiryna, leki z grupy NLPZ (np. Ibuprofen, Voltaren, Ketonal) oraz większość antybiotyków, a także np. amiodaron - leki te nasilają działanie Acenokumarolu i Warfinu, co może powodować groźne krwawienia.
  - leki, które z kolei osłabiają działanie antagonistów wit. K, to: leki hormonalne (preparaty antykoncepcyjne, hormonalna terapia zastępcza), leki antyhistaminowe (przeciwuczuleniowe), preparaty zawierające witaminę K.
3. Spożywaj zawsze podobną ilość mięsa, warzyw i owoców. Gwałtowne zmiany diety wpływają na poziom wskaźnika INR.
4. Wiedz, że produkty spożywcze o dużej zawartości witaminy K, osłabiają działanie antykoagulantów, a tym samym zwiększają ryzyko powstawania zakrzepów. Należą do nich: otręby pszenne, wątróbka, kapusta (najwięcej wit. K zawiera kiszona kapusta, szczególnie należy unikać jej spożywania), kalafior, ziarno soi, sałata, szpinak, brukselka, brokuły.
5. Unikaj spożywania alkoholu, gdyż nasila on działanie leku i może spowodować krwawienie.

Druga grupa doustnych antykoagulantów, coraz częściej stosowanych, to obecne od kilku lat:

- Pradaxa (*dabigatran*) - bezpośredni inhibitor trombiny (czynnika krzepnięcia II a)
- Xarelto (*rywaroksaban*), Eliquis (*apiksaban*) - bezpośrednie inhibitory czynnika krzepnięcia X a

Preparaty te są nazywane nowymi doustnymi antykoagulantami.

Nie wymagają one comiesięcznego monitorowania wskaźnika INR oraz stosowania specjalnej diety.

Należy wiedzieć, że w przypadku leków *Xarelto*, czy *Eliquis*, leki przeciwgrzybicze mogą nasilać ich działanie zwiększając efekt przeciwwzakrzepowy.

Natomiast pewne leki przeciwpadaczkowe i przeciwgruźlicze oraz preparaty dziurawca zwyczajnego mogą osłabiać ich działanie, zmniejszając efekt przeciwwzakrzepowy.

Niepożądane działanie wszystkich leków przeciwzakrzepowych:

Częstym działaniem niepożądanym jest podwyższone ryzyko krwawienia – bądź w postaci zewnętrznej, widocznej utraty krwi, bądź krwotoku wewnętrznego, do środka organizmu.

Do objawów krwawienia należą:

- krwimocz (czerwone, różowe lub ciemniejsze zabarwienie moczu);
- krwawienie z nosa lub dziąseł, np. przy myciu zębów;
- niewyjaśnione zawroty głowy lub osłabienie, nagły, ostry ból głowy;
- krwawienie z przewodu pokarmowego (czarne stolce, krew w stolcu, fusowate wymioty);
- krwawienie z dróg oddechowych (krwioplucie);
- wylewy do skóry (siniaki);
- u mężczyzn przedłużone krwawienie po zacięciu się przy goleniu;
- u kobiet krwawienia z pochwy, przedłużające się, obfite krwawienia miesięczne;

Aby zapobiec działaniom niepożądanym:

1. Przyjmuj zleconą przez lekarza dawkę leku zawsze o stałej porze.
2. Nie sumuj dawek pominiętych, gdyż prowadzi to do niebezpiecznej kumulacji leku we krwi.
3. W razie pojawienia się jakiegokolwiek krwawienia niezwłocznie skonsultuj się z lekarzem.
4. W trakcie leczenia unikaj urazów, szczególnie głowy, klatki piersiowej i jamy brzusznej.
5. Noś przy sobie informację o leczeniu przeciwzakrzepowym np. w portfelu lub bransoletkę z informacją. Koniecznie dołącz do niej dokument z oznaczoną grupą krwi.
6. Jeśli jesteś w ciąży lub ją planujesz, koniecznie poinformuj o tym lekarza.
7. Wiedz, że przeciwwskazane jest stosowanie zastrzyków domięśniowych. Mogą one spowodować powstanie krwiaków.
8. Zarówno drobne zabiegi chirurgiczne np. usunięcie zęba, operacja zaćmy, zabiegi dermatologiczne, artroskopia, jak i większe operacje chirurgiczne wymagają konsultacji z lekarzem. Zaleci on - z odpowiednim wyprzedzeniem - ewentualną przerwę w stosowaniu doustnych antykoagulantów i zastąpi je lekiem przeciwzakrzepowym podawanym w podskórnym zastrzyku (działa krócej i w innym mechanizmie).

UWAGA!

Zawsze należy zapoznać się z ulotką dla pacjenta (dołączoną do opakowania z lekiem). Zawiera ona szczegółowe informacje o leku oraz o możliwych działaniach niepożądanych.

Dzięki przestrzeganiu zaleceń lekarza oraz wskazówek zawartych w niniejszym załączniku, chory staje się partnerem personelu medycznego w procesie leczenia i współautorem ograniczenia ryzyka powikłań.